

Svetlana Ristović¹

UDC 351.745

Stručni rad

Primljen: 11. 10. 2021.

Prihvaćen: 17. 11. 2021.

TRADICIONALNI I SAVREMENI MODEL RADA POLICIJE NA BEZBEDNOSNOM SEKTORU²

APSTRAKT: U radu se kazuje o sektorskom načinu rada kao okosnici efikasnog policijskog delovanja. Prvo će se obraditi ovaj model delovanja u periodu socijalizma i društvene samozaštite, a nakon toga i period posle 2000. godine u kome je započela implementacije iskustava razvijenih zemalja oličenih u konceptu policije u zajednici.

U periodu socijalizma sektorski način rada prepoznat je kao vid decentralizacije poslova milicije i pogodna forma za ostvarivanje preventivnog rada i još efikasnije ostvarivanje uloge milicije u sistemu društvene samozaštite. Terenski policajac – pozornik uživao je poverenje i poštovanje građana, bio je ustaljen na određenom sektoru više godina, zbog čega je najbolje poznao lica, teritoriju i bezbednosnu problematiku tog područja. Sektorski način rada (i konceptualno i praktično) ima mnogo dodirnih tačaka s modelom policije u zajednici čijim se ostvarivanjem treba postići preobražaj klasičnog načina obavljanja policijskih poslova i povratiti poverenje građana u policiju. Policija u zajednici donela je reafirmaciju policajca pozornika i sektorskog rada, a

¹ Dr Svetlana Ristović, naučni saradnik i profesor strukovnih studija na Kriminalističko-policijskom univerzitetu u Beogradu. Email: ristovic.svetlana@gmail.com

² Rad je nastao kao rezultat aktivnosti na projektima MPNTR „Razvoj institucionalnih kapaciteta, standarda i procedura za suprotstavljanje organizovanom kriminalu i terorizmu u uslovima međunarodnih integracija” br. 179045, kao i internim projektima KPU „Položaj i uloga policije u multisektorskom pristupu rešavanja lokalnih bezbednosnih problema” i „Policajac u pozoričkoj delatnosti – razvoj i uloga u radu policije u zajednici”.

njeni mnogobrojni programi, tehnike, radnje i aktivnosti po kojima je prepoznatljiva mogu doprineti fokusiranju i primeni vrednosti tradicionalnog sektorskog načina rada u savremenim uslovima.³

KLJUČNE REČI: rad na sektoru, pozornik, policija u zajednici, prevencija, društvena samozaštita.

1. Uvod

Rad policije može biti organizovan kao teritorijalni, linijski i objektni. Teritorijalnim radom su obuhvaćeni svi policijski poslovi na celoj teritoriji za koju je obrazovana teritorijalna organizaciona jedinica policije. Organizuje se na nivoima područnih policijskih uprava, policijskih stanica i ispostava, odnosno bezbednosnih sektora i policijskih odeljenja. Linijski rad je nastao diferencijacijom teritorijalnog rada po funkcionalnom principu, a objektni rad realizuju teritorijalno i funkcionalno diferencirane organizacione jedinice policije, čiji su pripadnici radno raspoređeni na pojedine, bezbednosno ugrožene objekte (Subošić, 2020, str. 162–163).

Radi lakšeg obavljanja poslova iz delokruga MUP-a Republike Srbije, a prihvatajući pre svega teritorijalni princip u svom radu, celokupno područje svake policijske stanice podeljeno je na bezbednosne sektore i ukupno ih ima oko 1000. Radi lakšeg organizovanja pre svega preventivnog oblika delovanja, područje skoro svakog bezbednosnog sektora podeljeno je na pozorničke rejone, kojih ukupno ima 458, i patrolne rejone kojih ukupno ima 1817 (Nikač, 2019, str. 219).

Da bismo bolje sagledali teritorijalni način rada policije, izvršiće se podela na vremenski period do 2000. godine, koji je obuhvatao period socijalizma i ostvarivanja društvene samozaštite, i demokratski period nakon toga, u kome je započela implementacija koncepta policije u zajednici.

U periodu socijalizma organi unutrašnjih poslova obavljali su svoju delatnost kroz represivne poslove kao državni organi, i preventivne, u okviru kojih se prepoznaju kao subjekt društvene samozaštite.

Značajna pažnja se posvećivala pitanju decentralizacije milicije, tj. iznalaženju najbolje forme njene organizacije za još efikasnije ostva-

rivanje uloge milicije u sistemu društvene samozaštite. Razlog je bilo to što se uviđalo da decentralizacija doprinosi približavanju policije građanima i njihovoj neposrednoj saradnji. Sektorski način rada prepoznat je kao jedan način decentralizacije poslova milicije i pogodna forma za ostvarivanje preventivnog rada, budući da je za uspešno izvršavanje poslova i zadataka iz delokruga policije neophodno poznavanje lica (lica kriminogenog i drugog asocijalnog ponašanja, lica pod pojačanim nadzorom, deportovana lica, strance, lica koja s obzirom na položaj ili radno mesto mogu uočiti kriminalne aktivnosti, penzionasane policajce i sl.), teritorije (naseljena mesta, važne objekte, komunikacije, zemljište, šume i planine) i bezbednosne problematike (stanje ugroženosti, ugroženi objekti, gustina naseljenosti, površina staničnog područja, stanje putne mreže) (Gaćeša, 2001). Shodno tome, neophodno je da postoji policijski službenik (milicionar) koji najbolje poznaje lica, teritoriju i bezbednosnu problematiku. Zbog toga on mora biti ustaljen da određenom sektoru više godina i imati uporište u zajednici i uživati poverenje i poštovanje građana.

Deset godina nakon društvene samozaštite, nastoji se uvesti nov model rada policije u zajednici. Policija u zajednici viđena je kao jedna od ključnih oblasti rada, čijim se ostvarivanjem treba postići preobražaj klasičnog modela obavljanja policijskih poslova. Primarni strategijski cilj naše policijske organizacije jeste da povrati poverenje građana u svoju policiju. U Srbiji se u toku 2002. godine otpočelo s temeljitim reformama policije, koje su se između ostalog odnosile na reafirmaciju policajca pozornika, sektorskog rada i uvođenje školskog policajca (Simonović, Vojnović, & Sekulić, 2003, str. 132).

Sektorski način rada ima mnogo dodirnih tačaka s konceptom policije u zajednici. Mnogobrojni programi, tehnike, radnje, aktivnosti po kojima se prepoznaje, tj. koji proizlaze iz modela rada policije u zajednici, kao što su problemski orijentisan rad, timski rad, mapiranje kriminala, rad sa socijalno ranjivim grupama, prevencija kao primarno delovanje, mogu doprineti unapređenju tradicionalnog sektorskog načina rada. Iako je pozornička delatnost kao način vršenja operativno-preventivnog delovanja odavno poznata, ona se uz dobru organizaciju i adekvatan sadržaj rada može uklopiti u savremene društvene procese i dati značajne rezultate u sprečavanju raznih društveno nepoželjnih i štetnih pojava i razvijanju (i produbljivanju) bezbednosti zajednice.

Ovaj rad će sadržati dva glavna poglavlja. Jedan koji će obuhvatiti one oblike i načine rada koji su se pod istim ili sličnim nazivima održali već decenijama, tj. od Drugog svetskog rata do danas. Razume se uz neophodne varijacije, tj. upodobljavanje datim prilikama i promenama u zemlji. U drugom delu izložiće se sektorski način rada uz primenu elemenata i sistema vrednosti koncepta policije u zajednici, tj. unapređen savremenim oblicima delovanja modela policije u zajednici.

2. Tradicionalni model

Još se u Zakonu o narodnoj miliciji („Službeni list FNRJ”, br. 101/46) iz 1946. u članu 1 propisuje da je milicija organizovana po teritorijalnom principu, tj. sektorskom načinu rada. Ovakav način rada milicije bio je propisan i kasnije donetim zakonima. Međutim, rukovođenje milicijom je bilo organizovano pretežno na centralizovan način, uz postojanje izvesne samostalnosti organa rukovođenja i komandovanja sreskim i opštinskim sekretarijatima i stanicama milicije.

Šezdesetih godina prošlog veka javila se društvena samozaštita kao novi oblik (društvene) svesti o tome da bezbednost nije problematika kojom se bave samo organi unutrašnjih poslova, već svi subjekti društvene samozaštite (radni čovek i građanin – kao osnovni subjekti, organizacije udruženog rada i mesne zajednice, društveno-političke i druge organizacije i društveno-političke zajednice, pravosudni organi, organi unutrašnjih poslova i drugi državni organi) (Ristović, 2020, str. 331–339).

Društvena samozaštita, koja je preferirala sektorski rad, zasnivala se na stanovištu da rukovodilac sektora, pozornici i ostali sektorski milicionari, uz područsku i pomoć građana i radnih ljudi, mogu biti veoma efikasni u zaštiti zajednice i očuvanju bezbednosti na sektoru.

Sektorski rad se pokazao kao najpogodnija forma i metod delovanja jer je davao najveće mogućnosti za preventivni rad i približavanje radnim ljudima i građanima. Sektor nije predstavljao samo bezbednosnu jedinicu na kojoj zajednički deluju milicija i radni ljudi i građani, nego i adekvatnu organizaciju preventivnog delovanja milicije i jedan od oblika podružtvljavanja funkcije bezbednosti. Slično današnjem problemski orijentisanom radu policije, „zadatak kriminalne prevencije koju sprovode milicionari na sektoru bezbednosti, sastojao se u sveopštem sagledavanju problema i izučavanju pojava, kao i u metodološkom

eliminisanju uzroka kao kriminogenih faktora” (Petrović, 1986, str. 119). Sektor opšte nadležnosti smatran je „formom decentralizacije poslova bezbednosti i primarno, sadržaj preventivnog rada u cilju zaštite svih vrednosti društva na tom području” (Dejanović, 1985, str. 136–137). Na principima sektorskog rada, nastojalo se obezbediti sveopšte učešće radnog naroda u vršenju poslova bezbednosti.

Sektor je obuhvatao područje jedne ili više mesnih zajednica na području opštine, što je zavisilo od stanja bezbednosti, ekonomske razvijenosti, broja stanovnika, gustine naseljenosti, konfiguracije terena, privredne strukture, saobraćaja itd. Sektor je predstavljao bezbednosnu celinu uz uvažavanje specifičnosti određenih delova područja. U zavisnosti od složenosti bezbednosne situacije, vršena je kategorizacija sektora na I, II i III kategoriju. Od toga zavisi organizacija rada, broj milicionara, njihov stručni profil i sl.

Oblici i načini operativnog delovanja milicionara na bezbednosnom sektoru ogledali su se, pre svega, u ličnom angažovanju na: 1. praćenju i analizi bezbednosne situacije na sektoru; 2. pravilnoj primeni operativno-taktičkih radnji u sprečavanju krivičnih dela i prekršaja; 3. stvaranju operativnih veza u skladu s ovlašćenjima i planovima operativne delatnosti; 4. korišćenju raznih dokumentacija, izveštaja i informacija kojima raspolažu svi organi unutrašnjih poslova; 5. ostvarivanju konkretnih bezbednosnih zadataka po uputstvima rukovodioca jedinice milicije ili u zajednici s ovlašćenim radnicima linijskih službi bezbednosti; 6. saradnji s građanima i radnim ljudima i pružanju stručne i druge pomoći u ostvarivanju društvene samozaštite (Dinić, 198, str. 54–55).

Na sektoru su se pored klasičnih policijskih poslova (patrolne i pozorničke delatnosti, privođenja, legitimisanja), obavljali i poslovi koji spadaju u domen društvene samozaštite: saradnja s radnim ljudima i građanima i drugim subjektima društvene samozaštite, njihovo adekvatno informisanje o problemima i pojavama bezbednosnog karaktera, bezbednosno vaspitanje građana, pružanje stručne pomoći, proučavanje društvenih odnosa i pojava iz oblasti bezbednosti, predlaganje rešenja i sl. Saradnja s radnim ljudima i građanima odvijala se kroz svakodnevne kontakte, uzajamnu pomoć, izgradnju međusobnog poverenja, zaštitu lične i imovinske sigurnosti, pomoć u ostvarivanju prava, konkretnih uputstava za postupanje u pojedinim bezbednosnim prilikama itd. (Ristović, 2020).

Za sektor je bio zadužen određen broj radnika milicije koje treba da karakterišu komunikativnost, zainteresovanost za probleme građana i inicijativa u njihovom rešavanju. Od radnika na sektoru očekivalo se da informiše, učestvuje u bezbednosnom vaspitanju građana, saraduje na polju bezbednosti, prati društvene odnose i pojave na području svog delovanja. On poznaje područje, građane i bezbednosnu problematiku. Tadašnjim propisima i pravilima službe precizirane su obaveze milicionara na sektoru i metode postupanja u cilju rasvetljavanja kriminalnih i društveno nepoželjnih slučajeva. Milicionar ne sme nikako biti pasivan u radu na sektoru, već proaktivan tako što će upoznati građane i rejon, svakodnevno uočavati pojave i događaje od značaja za bezbednost, pratiti i analizirati kriminalna dešavanja, osmišljavati sadržaj svog rada na dnevnom nivou, stvarati operativne veze unapređujući veze i kontakte s građanima i ostalim subjektima društvene samozaštite. Milicionari su na sektoru stacionirani dugi niz godina, tako da imaju mogućnosti i vremena da upoznaju područje svog delovanja, građane i njihove bezbednosne probleme, da prate i razumeju odnose i pojave na svom sektoru i blagovremeno reaguju.

S druge strane, sektorski način rada karakterišu dobrovoljnost i inicijativa radnih ljudi i građana, saradnja s milicijom, ostvarivanje različitih aktivnosti uz stručnu pomoć milicije, informisanost i zainteresovanost za bezbednost zajednice, visok nivo bezbednosnog vaspitanja.

Ovakav način rada davao je dobre rezultate, pre svega jer je bila drugačija društvena klima, milicija je uživala veliki ugled i u obavljanju svojih poslova i zadataka nailazila na podršku i pomoć građana. Dešavalo se da građani sami uhvate učinioca na delu ili neposredno pomognu miliciji u njegovom hvatanju. Građani su 2. novembra 1976. godine, u Njegoševoj 7, uhvatili kriminalca naoružanog automatom prilikom pljačkanja banke na Cvetnom trgu u Beogradu. Takođe, 9. marta 1983. godine dvojica jermenskih atentatora ubili su turskog ambasadora u Beogradu, a građani su, za današnje generacije teško shvatljivom hrabrošću i požrtvovanjem, pokušali da ih uhvate.

3. Savremeni model

Iako je dosadašnja praksa ostvarivanja sektorskog rada pokazala da je to dobar i efikasan oblik organizacije i metod rada policije, neophodno je njegovo dalje oblikovanje, usavršavanje i prilagođavanje

aktuelnoj, savremenoj bezbednosnoj problematici. Da bi sektorski rad bio efikasniji, neophodno je pravno regulisanje organizacije i načina rada policije na sektoru, što je i učinjeno Uputstvom o organizovanju poslova i načinu rada policije u zajednici, na sektorima i policijskim odeljenjima (MUP RS, 2020).

Prema aktuelnom Uputstvu o organizovanju poslova i načinu rada policije u zajednici, na sektorima i policijskim odeljenjima, sektori i policijska odeljenja utvrđuju se na području ispostava i obuhvataju područje jedne ili više mesnih zajednica, tj. određenu prirodnu i bezbednosnu celinu na kojoj se može efikasno pratiti stanje bezbednosti i organizovati obavljanje policijskih poslova. Broj sektora i njihova kategorizacija utvrđuju se aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Podela područja na sektore zavisi od procene javne bezbednosti i mnogobrojnih faktora od neposrednog uticaja na stanje i aktuelna dešavanja bezbednosnih pojava i događaja u konkretnoj lokalnoj zajednici: broja i gustine naseljenosti stanovništva, stepena urbanizacije, privredne i ekonomske razvijenosti, broja i značaja objekata i resursa, dužine i kategorije puteva, razvijenosti saobraćajne infrastrukture, broja i vrste vozila, naplatnih stanica i turizma, blizine državne granice, graničnih prelaza i drugih regionalnih i lokalnih karakteristika određenog područja. Sektor na koje je neophodno stalno prisustvo grupe (tima) policijskih službenika određuje se kao sektor prve kategorije (*Ibid*). Područje sektora se može podeliti na pozorničke i patrolne rejeone.

Uputstvo o organizovanju poslova i načinu rada policije u zajednici, na sektorima i policijskim odeljenjima određuje da pozornički rejon obuhvata područje jedne ili više ulica ili deo ulice, naselja ili dela naselja, a izuzetno i šire područje, na kojem ostvarivanje bezbednosne zaštite zahteva stalno ili povremeno prisustvo policijskih službenika. „Pozornička delatnost vrši se vidljivim prisustvom policijskih službenika u uniformi na pozorničkom rejonu, neposrednim opažanjem, ostvarivanjem stalne komunikacije i pružanjem pomoći građanima, prikupljanjem obaveštenja, održavanjem javnog reda i mira, sprečavanjem vršenja krivičnih dela i prekršaja i obavljanjem drugih zadataka” (*Ibid*).

Patrolni rejon obuhvata područje ispostave i, po pravilu, obuhvata područje sektora/policijskog odeljenja. Može obuhvatiti i područje više sektora/policijskih odeljenja ili njihove delove. „Patrolna delatnost vrši se obilaženjem, opserviranjem i vidljivim prisustvom policijskih

službenika u uniformi na patrolnom rejonu, neposrednim opažanjem, ostvarivanjem stalne komunikacije i pružanjem pomoći građanima, prikupljanjem obaveštenja, sprečavanjem i otkrivanjem krivičnih dela i prekršaja, pronalaženjem i hvatanjem učinilaca, održavanjem javnog reda i mira i obavljanjem drugih zadataka” (*Ibid*).

Za uspešan sektorski rad, važna je suštinska, nikako deklarativna, samostalnost područnih policijskih uprava, a umesto subordinacije treba da dominira koordinacija u radu. Ovako postavljena samostalnost treba da fokusira delovanje policije na probleme karakteristične za određeni sektor, a ne samo na izvršavanje naloga viših instanci koje ne poznaju bezbednosnu problematiku konkretne zajednice.

I za policiju u zajednici, koja preferira decentralizaciju organizacije i funkcije policije u Srbiji, kao imanentna organizaciona forma i metod rada pokazao se sektor, zato što se sektorskim radom policija praktično približava građanima i ima mogućnost da ostvaruje neposrednu saradnju s njima u reagovanju na aktuelnu problematiku kriminala i drugih pojava ugrožavanja bezbednosti na određenom rejonu, te daje i najveće mogućnosti za proaktivan preventivni rad policije i zajednice. Na tom stanovištu se zasniva i Uputstvo o organizovanju poslova i načinu rada policije u zajednici, na sektorima i policijskim odeljenjima, koje propisuje bit delotvornosti modela policije u zajednici: „Rad policije u zajednici obuhvata aktivnosti policije na sektorima i policijskim odeljenjima koje su usmerene na jačanje poverenja građana i zajednice u policiju, saradnju i partnerstvo policije sa zajednicom, razvijanje bezbednosne prevencije, problemski orijentisan rad na ostvarivanju bezbednosne zaštite i na uvažavanje različitosti” (*Ibid*).

Policija u zajednici podrazumeva intenzivnu komunikaciju s građanima i predstavnicima zajednice, privrednih i društvenih subjekata, marginalizovanih i socijalno ranjivih grupa. Kroz tu komunikaciju oni se informišu o bezbednosnoj situaciji i identifikuju se glavni uzroci i uslovi koji pogoduju vršenju kriminala. Kao najneposredniji eksponent te komunikacije i saradnje prepoznaje se policajac u zajednici, tj. pozornik, koji je ustaljen na području jednog bezbednosnog sektora i koji svoj posao obavlja pešice i u uniformi. Njegovo vidljivo i svakodnevno prisustvo omogućuje mu da se upozna s osobenostima zajednice, njenim običajima, kulturom, navikama, interesima, izazovima i potrebama. Shodno tome svoje delovanje usmerava saglasno prioritetima zajednice i očekivanjima građana, uz uvažavanje i prilagođavanje različitostima.

Od pozornika se očekuje da na bezbednosnom sektoru pri istraživanju problema građana primenjuje problemsko-orijentisani rad i ispolji svoju stručnost i kreativnost u rešavanju problema, a smanji preduzimanje prisilnih metoda. Zajedno s građanima, koordinisano i sinhronizovano uočava i rešava bezbednosne probleme. U članu 6 Pravilnika o načinu obavljanja pojedinačnih policijskih poslova utvrđuje se da se problemski orijentisani rad policije sprovodi putem sledećih aktivnosti: 1) praćenjem i sagledavanjem stanja bezbednosti radi identifikovanja pojava i događaja koji ugrožavaju bezbednost zajednice; 2) analiziranjem pojava i događaja radi identifikovanja njihovih uzroka; 3) planiranjem i preduzimanjem aktivnosti radi delovanja na uzroke i posledice; 4) ostvarivanjem saradnje s partnerima u zajednici, radi zajedničkog delovanja na uzroke i posledice, kada je to potrebno; 5) analizom procene stanja i ostvarenih rezultata („Sl. glasnik RS”, br. 63/2018. i 72/2018).

Pozornik (policajac u susedstvu), pošto najbolje poznaje situaciju na bezbednosnom sektoru, može dati ogroman (možda i najveći) doprinos usmeravanju prevencije i razvoju bezbednosti na području koje operativno pokriva. On može učestvovati u predlaganju, osmišljavanju, izradi i sprovođenju preventivnih programa, akcija i mera; osmišljavanju sadržaja svoga rada uz uvažavanje bezbednosnih potreba građana; prilagođavanju sadržaja i organizacije svoga rada bezbednosnim karakteristikama sektora (zajednice, lokalnog područja); kontinuirana (konstantna) prisutnost na terenu olakšava mu uspostavljanje komunikacije i izgradnje poverenja s građanima, kao i upoznavanje s problemima ranjivih i socijalno ugroženih društvenih grupa i preduzimanje aktivnosti na njihovoj zaštiti. Budući da najbolje poznaju okolnosti određenog sektora, treba uvažavati njihove preporuke.

Jedan od najvažnijih principa rada pozornika jeste da on mora biti ustaljen, što znači da on svoju delatnost obavlja isključivo na sektoru za koji je određen, tj. samo izuzetno može biti angažovani na drugom području ili na drugim poslovima. Ovo pokazuje da su u pravu oni policijski eksperti koji kazuju da je prevaga tzv. posebnih jedinica policije u odnosu na ustaljenu organizaciju policijskih jedinica dovela do slabljenja sektorskog oblika i načina rada, pa time i do bujanja kriminala i drugih pojava ugrožavanja bezbednosti (i naročito!), gubljenja poverenja građana u policiju. Ustaljenost omogućava policajcu da se upozna s bezbednosnim prilikama i okolnostima na sektoru svog delovanja, gradi poverenje i uspostavlja dobre odnose s građanima. „Vezivanje policajaca

za određenu teritoriju stvara kod njih osećaj odgovornosti i pripadnosti tom delu zajednice, kreira podsticaje za angažovanje u aktivnostima za rešavanje problema sa ciljem redukovanja kriminala i narušavanja javnog reda i mira na toj teritoriji” (Simonović, 2006, str. 322).

Neustaljenost policajca dovodi do njegovog distanciranja i nezainteresovanost za bezbednosnu situaciju na sektoru, pa samim tim i odsustvo lične odgovornosti (Milidragović, & Milić, 2019, str. 76).

Neophodno je uspostaviti punu odgovornost pozornika i vođe sektora za bezbednosnu situaciju na terenu. Ona se pretežno svodi na ažurno vođenje dosijea sektora, poštovanje pravnih propisa i sl. Da bi se prevazišla ovakva formalna odgovornost, pozornik mora da ima utvrđene precizne ciljeve i konkretne zadatke, a praćenjem njihove realizacije, utvrdio bi se njegov konkretan učinak na sektoru. S druge strane, tako precizirana zaduženja, uz istovremeno smanjenje poslova koji se odnose na provere, asistencije, obezbeđenja i sl., ostavljaju prostora za ispoljavanje inicijative i kreativnosti u rešavanju nekog problema na sektoru i podstiču motivaciju za rad. Inicijativa i kreativnost bi postali novi kriterijumi u procesu vrednovanja ostvarenih rezultata rada pozornika.

Pored svih prednosti koje sektorski način rada nudi u organizacionom i funkcionalnom smislu, on neće biti efikasan ako se ne obezbedi kvalitetan personalni sastav pripadnika policije koji će raditi na sektoru. Da bi policijski službenik uspešno obavljao poslove pozornika, neophodno je da postoji afinitet prema ovom poslu, da ima opštu kulturu i obrazovanje, da poznaje zakonske propise i pravila službe koje svakodnevno primenjuje, kao i stručnu osposobljenost i edukovanost da shvati suštinu prevencije i ulogu policije u tome u skladu sa savremenim tendencijama. Takođe, pozornik mora da poseduju stručne, radne i moralne kvalitete, kao i da ima potreban nivo kooperativnosti, međusobnog uvažavanja, poštovanja i saradnje s građanima. Istovremeno, treba da ima veću samostalnost u radu, kako bi mogao da osmisli sadržaj svoga rada i ispolji kreativnost u rešavanju problema na sektoru. Preduslov toga je sveobuhvatna i kvalitetna analiza i na njoj zasnovana prognoza kriminala, na osnovu čega bi on mogao sačinjavati preventivne programe svog delovanja i preduzimati konkretne radnje i mere.

Da bi se obezbedilo stručno i profesionalno izvršavanje zadatka i kako bi rad pozornika na sektoru bio u skladu s očekivanjima građana, treba sprovesti naučno istraživanje o sektorskom načinu rada i njegovom uticaju na bezbednosno stanje, koje bi obuhvatilo ispitivanje

stavova i policijskih službenika i građana. Na ovaj način bi se došlo do postupanja policije s očekivanjima građana i istovremeno do njihove veće podrške policiji.

Dobar primer predstavlja sprovođenje pilot-projekta *Policija u zajednici* u Kragujevcu (period jesen 2002 – proleće 2004) u okviru kog je izvršena implementacija policajca u susedstvu tako što je izvršena podela u okviru svih gradskih sektora na manje teritorijalne celine na kojima živi oko pet hiljada stanovnika. Selektovani su policajci iz sektora koji su odgovorni za stanje bezbednosti u susedstvu i implementaciju projekata prevencije. Sagledani su pozitivni i negativni efekti ovog projekta koji se mogu ubuduće koristiti za poboljšanje rada pozornika (Simonović, 2006, str. 406–407).

4. Zaključak

Sektorski rad čini okosnicu policijskog delovanja, i u prošlosti i sad. Zasniva se na proaktivnom i osmišljenom preventivnom delovanju, s tom razlikom što je u prošlosti potencirano njegovo ostvarivanje putem koncepta i sistema društvene samozaštite, a danas putem policije u zajednici.

U oba slučaja sektorski rad doprinosi razvoju prevencije: vidljivim prisustvom policije na terenu, blagovremenim otkrivanjem uzroka i uslova kriminala, realizacijom različitih preventivnih programa i po potrebi uključivanjem građana u konkretne preventivne aktivnosti i radnje.

U funkciji efikasnog obavljanja poslova i očuvanja bezbednosti na sektoru neophodno je: osavremeniti normativna akta kojima se uređuje sektorski rad, uz zadržavanje onih rešenja za koje je praksa pokazala da su dobra; za pripadnike policije na bezbednosnom sektoru osmisliti i uspostaviti kontinuiranu obuku i osposobljavanje za sektorski način rada; sastav pripadnika policije na sektoru mora biti formiran uz poštovanje stručnih, radnih, moralnih i drugih poželjnih kriterijuma, a njihov položaj i ovlašćenja moraju biti nedvosmisleno određeni i vrednovani.

Koncept policije u zajednici može doprineti unapređenju sektorskog načina rada uvođenjem noviteta, kao i korišćenjem naših iskustava iz perioda socijalizma i primene društvene samozaštite. Ukoliko se policija u zajednici bude implementirala u punom obimu, ona će s

vremenom prestati da bude samo policijski projekat i postaće projekat čitave zajednice u koju vraća duh zajedništva i brigu za opšte dobro i svakog pojedinca.

Literatura

- Dejanović, R. (1985). *Položaj i uloga radnika milicije u ostvarivanju društvene samozaštite*. Beograd: Naučna knjiga.
- Dinić, B. (1981). *Oblici delatnosti i način postupanja pripadnika milicije u vršenju službe*. Beograd: Viša škola unutrašnjih poslova.
- Gaćeša, D. (2001). *Operativni rad policije na bezbednosnom sektoru*. Banja Luka: Udruženje defendologa Republike Srpske.
- Milidragović, D., Milić, N. (2019). Rezultati i problemi policije opšte nadležnosti u suzbijanju kriminala. *NBP*, 24(1), 63–81.
- Nikač, Ž. (2019). *Policija u zajednici*. Beograd: Kriminalističko-policijski univerzitet.
- Petrović, R. (1986). Milicija operativna jedinica naoružanog naroda u sistemu društvene samozaštite. *13. maj*, Beograd.
- Pravilnik o načinu obavljanja pojedinačnih policijskih poslova. „Službeni glasnik RS”, br. 63/2018. i 72/2018.
- Ristović, S. (2020). Realization of Social Self-Protection – Experiences of Importance for Community Policing. *Archibald Reiss Days Thematic Conference Proceedings of International Significance*. Belgrade: University of Criminal Investigation and Police Studies, pp. 331–339.
- Simonović, B. (2006). *Rad policije u zajednici*. Banja Luka: Visoka škola unutrašnjih poslova.
- Simonović, B., Vojnović, M., Sekulić, M. (2003). Reforma policije u Srbiji i implementacija Community Policing, *Strategija državnog reagovanja protiv kriminala*. Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Viša škola unutrašnjih poslova i Udruženje za kriminologiju i krivično pravo, str. 127–141
- Subošić, D. (2020). *Organizacija i poslovi policije*. Beograd: Kriminalističko-policijski univerzitet.
- Uputstvo o organizovanju poslova i načinu rada policije u zajednici, na sektorima i policijskim odeljenjima* (2020). Beograd: MUP RS.
- Zakon o narodnoj miliciji*. „Službeni list FNRJ”, br. 101/46.